

Kodėl nieko nepiktina katastrofiškai sumažėjęs Osvencimo/Aušvico aukų skaičius?

IRENA TUMAVIČIŪTĖ

Net ir praėjus 65 metams, vis dar nėra aiškių atsakymų, kodėl skirtinguose šaltiniuose konclagerių aukų skaičius skiriasi milijonais.

Kaip visuomenėje, prisotintoje Holokausto, geriau pateisinsi didėjančių muziejų, knygų, švietimo programų, filmų skaičių, jei ne žadinant Holokausto neigimo šmėklą", – klausia Normanas Finkelsteinas savo knygoje "Holokausto industrija" (2004, p. 64). Nė vienas lietuviams kolektyvinę atsakomybę besistengiantis primesti rašantis šiam drąsiam mokslininkui nemojuoja holokausto vėzdu – mat Trečiojo Reicho koncentracijos stovyklose žuvo šio žydų kilmės autoriaus giminių, o jo tėvai buvo Varšuvos geto ir koncentracijos stovyklų kaliniai.

Lietuvoje net aukščiausius valstybės pareigūnus galima kaltinti nebūtais dalykais, galima viešai skelbti, kad 1940-aisiais nebuvo sovietinės okupacijos, kad 1991-ųjų sausį į lietuvius šaudė "savi", galima netikėti net pačiu Dievu, o štai ne vietoje parašytas žodelis "neva" laisvoje Lietuvoje gali net ministerijos darbuotoją Petrą Stankerą išmesti į gatvę.

Nejučiomis tai primena Stalino laikų pasakojimus, kaip vienas, regis, raidžių rinkėjas gavo 10 metų konclagerio už tai, kad laikraštyje stambiu šriftu vietoj ILGŲ ILGŲ METŲ Stalinui buvo palinkėta ILGŲ LIGŲ METŲ. Kitas spaudos darbuotojas panašiai buvo nubaustas už tai, kad vietoj TARYBŲ LIETUVA parašė TARBŲ LIETUVA. Būtų galima paminėti ir daugiau pavyzdžių, kai praleista raidė ar sukeistos raidės komunistinės okupacijos metais lemdavo tragišką žmogaus likimą.

Visų mokslų srityse nuolat atliekami tyrimai, analizuojami aptikti šaltiniai, daromos išvados, kurios koreguoja ar net paneigia ankstesnių tyrimų duomenis. Ir tai laikoma normaliu dalyku. Bet jeigu kieno nors "budri" akis kur nors įžiūrės Trečiajame Reiche vykdyto žydų

holokausto menkinimą ar neigimą, kur to visai nėra, keliose Europos šalyse, dabar ir Lietuvoje, žmogus gali atsiveikinti su karjera.

Kas galėtų paneigti, kad knygos "The Holocaust in American Life" autorius Peteris Novickas, susipažinęs su kai kuriais pastarųjų dviejų savaitių rašiniiais, nepasakytų, jog Lietuvoje esama išpažįstančiųjų "holokausto teologiją".

Net tie autoriai, kurių mąstymas sustojes ties šešiais milijonais aukų, turi galvoje ne tik nužudytuosius, bet ir konclage-

reikia turėti galvoje, kad ši sąvoka apėmė 17 lagerių, kurie buvo išsidėstę 40 kv. km teritorijoje. Literatūroje aukų skaičius įvairuoja nuo kelių šimtų tūkstančių iki aštuonių milijonų.

Pateiksime kelių žinomiausių oficialiai pripažintų autorių, tyrinėjusių Trečiojo Reicho konclagerių istoriją, tyrinėjimų išvadas.

Geraldas Reitlingeris tegia, kad Aušvice mirė ar žuvo gerokai mažiau nei milijonas žmonių, iš jų – maždaug 550–600 tūkst. žydų ir nenustatytas skaičius iš 300 tūkst.

registruotų kalinių, kurių lageryje išvadavimo dieną nebebuvo. Raulio Hilbergo nuomone, vien žydų aukų skaičius Aušvice siekė milijoną (beje, šis autorius teigia, kad Lietuvoje buvo nužudyta ne daugiau kaip 130 tūkst. žydų). Martinas Gilbertas suskaičiavo du milijonus Aušvico dujų kameroje nužudytų žydų ("Atlas of the Holocaust"). Franciszekas Piperas palygino šiuos skaičius su tame pačiame atlase esančia lentele, kurioje pateikti taip pat į kitus konclagerius deportuotų žydų skaičiai, ir nustatė, kad šiuos skaičius atėmus iš bendro M.Gilberto pateikiamo žydų skaičiaus lieka tik 1,1 mln. į Aušvicą atvežtų žydų. Eugeno Kogono nuomone, bendras Aušvico aukų skaičius siekia "mažiausiai 3,5 mln., o tikriausiai 4,5 mln. žmonių".

Šias knygas skaito studentai, ir neteko girdėti, kad, pavyzdžiui, G.Reitlingerį kas nors būtų apkaltinęs holokausto menkinimu, o teisingumo institucijos būtų domėjusios gerokai besiskiriančiais aukų skaičiais ar ipareigojusios istorikus iširti, kaip atsirado tokie skirtumai.

Prancūzas Jeanas Claude'as Pressacas, prieš kelis dešimtmečius laikytas revizionistu, ištyręs daug archyvinės medžiagos, publikacijų ir kritiškai įvertinęs kreatorijų galingumą, 1993 m. parašė knygą



Irena Tumavičiūtė:
"Literatūroje Osvencimo/Aušvico aukų skaičius įvairuoja nuo kelių šimtų tūkstančių iki aštuonių milijonų."

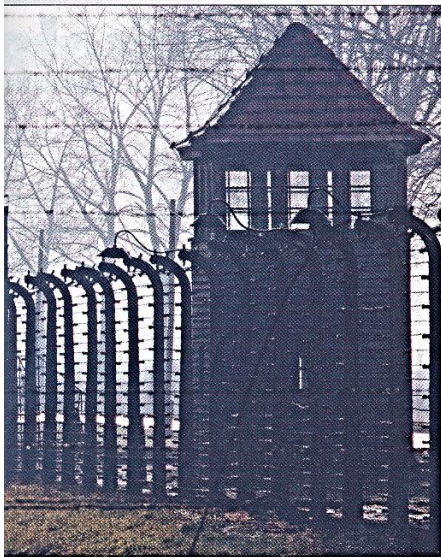
riuose mirusiuosius. Nes karo metais tiek hitleriniuose, tiek stalininiuose konclageriuose daugiausiai aukų pasiglemždavo epidemijos. Prie gulago aukų skaičiavimo užsieniečių neprileisdavo, o nacionalistinių lagerių aukų skaičių po karo "nustatydavo" Antrojo pasaulinio karo nugalėtojai. Jie tuos skaičius siekė įteigti pasauliui nuo pat saviškių surengto teismo Niurnberge laikų.

Tyrinėjimų išvados

Vis dėlto Vakaruose tyrimai vyko toliau. Vienų autorių darbai buvo skelbiami, verčiami į daugelį kalbų, kitų bandyta nepastebėti, buvo ir nubaustų už juose įžiūrėtą holokausto menkinimą ar neigimą.

Vis dėlto net oficialiai toleruojamoje literatūroje konclagerių aukų skaičius kartais skyrėsi keliais milijonais.

Lengviausia tuo įsitikinti Aušvico pavyzdžiu. Kai kalbame apie Aušvicą,



"Aušvico krematorijai". Pagal jo skaičiavimus ir tyrinėjimų išvadas, bendras mirusiųjų ir nužudytųjų skaičius Aušvice galėjo siekti nuo 631 tūkst. iki 711 tūkst.

Iki 1990 m. oficialiai buvo cituojami sovietų "istorikų komisijos" padiktuoti 4 mln. Aušvico aukų. "Milijonai" buvo suskaičiuoti remiantis kai kurių kalinių, liudininkų pasakojimais ir buvusio lagerio komandanto Rudolfo Höso parodymais nugalėtojų tribunole Niurnberge.

lagerio negrįžo.

Lenkų tyrėjai pagaliau galėjo pasinaudoti atsivėrusiais Rusijos archyvais, kuriuose buvo rastos kalinių mirčių registracijos knygos. Be to, buvo pasitelkti Europos miestų, iš kurių atveždavo žmones į Aušvicą, archyvai, juose saugomi deportuojamųjų sąrašai; pasinaudota gausybe paskelbtų šaltinių.

Kokie tyrinėjimai negali duoti galutinių rezultatų. F.Piperas, kompetentingiausias Aušvico istorijos tyrinėtojas, 1993 m. keliomis kalbomis išleistoje monografijoje apie Aušvicą teigia, kad mirusių ir žuvusių kalinių skaičius galėtų būti nuo 1,1 iki 1,5 milijono. Beje, viena iš jo išvadų – daugelyje statistikų buvo sumažintas ne žydų tautybės kalinių procentas. Jis kritiškai vertina tuos autorius, kurie tik tarp kitko parašo arba net nepamini, kad Osvencime buvo naikinami lenkai, čigonai bei kitų tautų atstovai. Net G.Reitlingeris ne žydų skaičių sumažino dvigubai.

F.Piperas sulaukė kaltinimų iš kelių žinomų žydų. Pavyzdžiui, Vokietijos žydų centro tarybos direktoriaus pirmininkas H.Galinskis apkaltino jį antisemitizmu. H.Baumannas klausė, ar tas žaidimas skaičiais nerodo, kokie gilūs lenkų

keturių milijonų kapo" mitas."

Tarptautinė Aušvico-Birkenau memorialo taryba taip pat paskelbė pareiškimą. Jame, be kita ko, teigiama, kad buvo būtina koreguoti klaidingą informaciją, nes ji teikė pagrindo viso memorialo esmės kritikai.

Demitologizuotas aukų skaičius

Šių eilučių autorei prieš dvejus metus vienoje konferencijoje Drezdene teko bendrauti su Osvencimo meru, kuris pasakė, kad tyrimai atliekami toliau, o bendras buvusio konclagerio aukų skaičius sudaro per milijoną.

Kodėl kelioms kartoms iš mokyklų ir aukštųjų mokyklų vadovėlių buvo brūkiami atmintin keturi milijonai Aušvico aukų? Į šį klausimą dar 1998 m. atsakė Valstybinio Aušvico muziejaus Osvencime mokslinių tyrinėjimų kuratorius W.Dlugoborskis: "Iki 1989 m. Rytų Europoje galiojo draudimas abejoti keturiais milijonais nužudytųjų, Memorialinio Osvencimo muziejaus darbuotojams, kurie drįstų abejoti tuo skaičiumi, grėsė drausminės bylos."

Sovietų "istorikų" visam pasauliui skelbti keturi milijonai Aušvico aukų liko tik knygose ir nuotraukose.

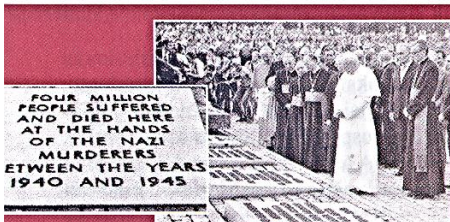
Aptarėme tik vienos nacionalistų koncentracijos stovyklos aukų skaičiavimus. Vakarų Europos kalbomis yra parašyta daug knygų, traktatų, straipsnių, skirtingai vertinančių ir P.Stankero, neneigiančio holokausto, paminėtas šešis milijonus.

Autoritetingi tyrinėtojai, kaip antai A.Mayeris, R.Hilbergas, cituoja net holokausto neigėjų (neigusių dujų kamerų buvimą) publikacijas. "Leiskite šiems žmonėms kalbėti,

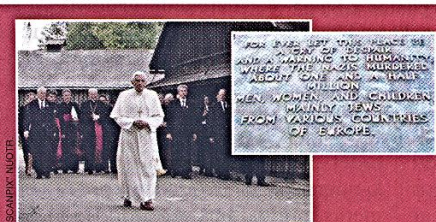
jei jie to nori, – teigia R.Hilbergas. – Tai tik skatina tyrinėtojus dar kartą patikrinti tai, kas mums gali atrodyti akivaizdu."

Lenkų istorikai, remdamiesi archyvine medžiaga ir sąžiningai įvairių tautų, tarp jų ir žydų, istorikų atliktais tyrinėjimais, demitologizavo Aušvico koncentracijos stovyklos aukų skaičių. Dėl to neprotestavo nė vienos valstybės ambasadoriai, niekas nebuvo atleistas iš darbo...

O ir šis straipsnis neneigia holokausto. Jame pristatoma tik tai, kas iki šiol pasaulyje yra iširta. Žinoma, galima teigti, kad nėra jokios prasmės gilintis į skaičius, kai buvo nužudyta tokia daugybė žmonių, tačiau tokiu atveju nėra ir jokios manipuliacijų ar nepagisto aukų skaičiaus didinimo prasmės. ■



Popiežius Jonas Paulius II 1979 m. meldėsi už keturis milijonus Aušvico aukų (memorialinė plokštė, skelbianti: "1940–1945 m. čia kentėjo ir mirė nuo nacių žudikų rankų keturi milijonai žmonių")



O Popiežius Benediktas XVI 2006 m. pagerbė pusantro milijono Aušvico aukų atminimą. (1990 m. memorialinės plokštės tyliai buvo pakeistos. Jos skelbė, kad Aušvico-Birkenau konclageryje naciai nužudė beveik pusantro milijono vyrų, moterų ir vaikų)

Dabar jau žinoma, kaip R.Hössas buvo bauginamas ir kankinamas, kad pasirašytų jam perskaitytus protokolus su "prisipažinimais".

Nuo Osvencimo nuimtas melas

Lenkų istorikus kritiškai vertinti oficialiai pripažintus skaičius ypač paskatino 1983 m. parašytas Prancūzijos žydo, buvusio Aušvico kalinio Georgeso Wellerso esė "Dėl Aušvico lageryje mirusiųjų skaičiaus". Jis ištyrė ir apibendrino įvairių šalių ir vietovių, iš kurių žmonės buvo deportuoti į Aušvicą, medžiagą ir priėjo išvadą, kad į šį lagerį iš viso buvo atvežta 1,613 mln. asmenų, iš jų 1,471 mln. iš

tautos antižydiški jausmai. Kaltinimų sumažėjo po E.Losinskos straipsnio iškalbingu pavadinimu "Nuo Osvencimo nuimtas melas. Komunistinė propaganda siekdama savo tikslų falsifikavo net mirties stovyklų aukų skaičių".

Vieną rimčiausių argumentų polemikoje dėl komunistų išpūstų skaičių suformulavo JAV lenkų istorikų draugijos prezidentas, kunigas dr. Z.Zielinskis: "Tikrųjų Antrojo pasaulinio karo baismumų negalima paversti legendomis. Negalima leisti, kad karo baismumus išgyvenusiųjų vaikai ir vaikaičiai ateityje įprastų gyventi su nelemu neatsakingų ir nereikalingų istorinių faktų iškraipymų derliumi. Esu įsitikinęs, kad tūkstantmečio ir neišvegiamo "veržimosi į Rytus" negali sustabdyti "Aušvico